

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

**Організація та проведення спеціальних об'єктових
навчань і тренувань з питань цивільного захисту на
суб'єктах господарювання**

слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту

майстра виробничого навчання НМЦ ЦЗ та БЖД Тернопільської області

ЧИРИНДА АНАТОЛІЯ МИХАЙЛОВИЧА

Перевірив: Начальник науково – методичного
центру Інституту державного
управління у сфері цивільного
захисту, кандидат наук з державного
управління **МИХАЙЛОВ В.М.**

КИЇВ 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
I. Підготовка та проведення спеціальних об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.	5
<i>1.1. Підготовка та проведення роздільного об'єктового тренування</i>	<i>6</i>
<i>1.2. Підготовка та проведення спільного об'єктового тренування</i>	<i>8</i>
<i>1.3. Тренування служб та формувань ЦЗ в ході спеціального об'єктового навчання з ЦЗ підприємств, установ, організацій</i>	<i>12</i>
II. Підготовка та проведення об'єктових тренувань з цивільного захисту	13
III. Підготовка та проведення протипожежних тренувань	15
IV. Підготовка та проведення протиаварійних тренувань	17
ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ ТА ЛІТЕРАТУРА	20

ВСТУП

Суб'єкт господарювання (СГ) є основною первинною ланкою, де практично і найбільш повно вирішується весь комплекс завдань цивільного захисту (ЦЗ). Важливість цієї ланки у сфері вимог керівних документів в теперішній час ще більше зростає.

Кодексом цивільного захисту України визначено, що одним з основних завдань цивільного захисту є навчання населення способам захисту у разі виникнення надзвичайних, несприятливих побутових або нестандартних ситуацій та проведення тренувань щодо дій в таких умовах.

Пункт 6 Постанови КМУ від 26.06.2013 № 444 « Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» визначає, що *« навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється безпосередньо на підприємстві, в установі та в організації згідно з програмами підготовки працівників до дій у НС, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту »*.

Велике значення у вирішенні цього завдання має проведення суб'єктами господарювання, навчальними закладами спеціальних об'єктових (СОТ) та об'єктових тренувань (ОТ), які є вищою формою практичної підготовки органів управління, керівного складу ЦЗ, командно-начальницького і особового складу формувань ЦЗ, працюючого персоналу підприємств, установ, організацій, населення і студентів до вирішення завдань цивільного захисту, запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, ліквідації їх наслідків і визначають рівень підготовки цих структур до дій в умовах надзвичайних ситуацій. Порядок і строки проведення таких тренувань визначаються керівними документами з цивільного захисту.

Основною метою практичної підготовки СГ з питань цивільного захисту є розгляд організаційних основ порядку підготовки і проведення спеціальних об'єктових та об'єктових тренувань з цивільного захисту суб'єктами

господарювання з метою забезпечення формування у керівного складу та особового складу формувань ЦЗ знань і навичок в організації планування підготовки і проведення спеціальних об'єктових тренувань та об'єктових тренувань з цивільного захисту і практичного відпрацювання дій органів управління і сил ЦЗ СГ за планами дій щодо реагування на можливі надзвичайні ситуації та локалізації і ліквідації їх наслідків.

I. Підготовка та проведення спеціальних об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

Спеціальні об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань ЦЗ проводяться 1 раз на рік – на протязі однієї доби (від 4 до 8 годин) на всіх об'єктах, де більше 50 осіб працюючого персоналу з метою набуття працівниками, які входять до їх складу, навичок з виконання спеціальних робіт і заходів в умовах надзвичайних ситуацій, формування у них здатності до колективних дій, а також перевірки готовності спеціалізованих служб і формувань ЦЗ, в цілому, до дій за призначенням.

До тренування залучаються керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів ЦЗ СГ, відповідні спеціалізовані служби та особовий склад формувань ЦЗ під керівництвом відповідних керівників спеціалізованих служб та командирів формувань ЦЗ СГ.

Вони проводяться:

- у перший рік трирічного періоду об'єктової підготовки з питань цивільного захисту як *роздільні* за планами і під керівництвом відповідних керівників спеціалізованих служб і командирів формувань ЦЗ;

- у другий рік трирічного періоду об'єктової підготовки з цивільного захисту як *спільні* під керівництвом під керівництвом особи, яка у разі надзвичайної ситуації виконує на підприємстві, в установі, організації виконуватиме функції керівника робіт з ліквідації наслідків НС;

- у третій рік трирічного періоду об'єктової підготовки з питань цивільного захисту *у відповідності до задуму та строків проведення спеціального об'єктового навчання з цивільного захисту підприємства, установи, організації.*

За основу підготовки та проведення тренувань беруться відповідні плани реагування на надзвичайні ситуації.

1.1. Підготовка та проведення роздільного об'єктового тренування

Роздільні спеціальні об'єктові тренування спеціалізованих служб та формувань ЦЗ проводяться у перший рік трирічного періоду підготовки підприємства, установи, організації з цивільного захисту.

До тренування залучається весь особовий склад служб та формувань ЦЗ. Керівником такого тренування є безпосередній керівник служби, командир формування ЦЗ. Якщо формування безпосередньо підпорядковується спеціалізованій службі ЦЗ то керівником тренування може бути керівник даної служби.

Тривалість тренування може складати від 4 до 6 годин. Роздільні тренування можуть проводитись як в один період так і в різні строки в залежності від виробничої діяльності підприємства, установи, організації.

Для підготовки тренування керівник підприємства, установи, організації не пізніше ніж за місяць до проведення тренувань видає наказ (організаційні вказівки) щодо проведення тренувань, в якому визначає керівників тренування, райони (місця) проведення та строки тренувань, порядок надання звіту про результати тренувань та інші питання.

У разі необхідності, для забезпечення відпрацювання практичних питань особовим складом формувань, може створюватись імітаційна команда.

Для проведення тренування його керівником розробляється план-календар тренування, який погоджується з керівником підрозділу (посадовою особою) з ЦЗ підприємства, установи, організації та затверджується керівником об'єкту.

План-календар визначає загальну послідовність проведення тренування. Додатками до нього можуть бути тактичне завдання зі схемою практичного виконання робіт.

Тренуванню передують вивчення з особовим складом відповідних тем програми спеціальної підготовки, заходів безпеки в ході тренування.

В ході тренування відпрацьовуються навчальні вправи щодо прийомів і способів дій за призначенням, нормативи із застосування засобів захисту, здійснюється практичне виконання робіт.

На тренування спеціалізовані служби та формування ЦЗ виводяться у повному складі зі штатною технікою та майном.

Тренування, як правило, включає два етапи.

На першому етапі відпрацьовуються питання оповіщення і збору особового складу формування (служби), приведення їх в готовність до дій за призначенням (наявність особового складу згідно штатному розкладу та його екіпіровка, наявність та справність техніки і майна), у разі необхідності, проводиться доукомплектування формувань всім необхідним та проводиться перевірка знань особовим складом заходів безпеки при відпрацюванні практичних питань.

На другому етапі відпрацьовуються питання управління підпорядкованими підрозділами (формуваннями), виконуються практичні заходи щодо дій особового складу формування за призначенням. В ході цього етапу керівники тренувань повинні відтворювати таку обстановку, яка б вимагала від підлеглих максимальної віддачі сил та вмінь згідно своїх обов'язків, спонукала б особовий склад до прояви ініціативи, сміливих та рішучих дій.

В ході тренування повинні бути відпрацьовані всі питання можливих дій формування (служби) у відповідності до його призначення.

Для надання допомоги в підготовці та проведенні тренування, оцінки його результатів та контролю за виконанням заходів безпеки можуть призначатися посередники. Головне завдання посередника – це не допустити порушень заходів безпеки особовим складом під час відпрацювання практичних дій. Посередники надають керівнику підрозділу (посадовій особі) з ЦЗ необхідні дані для включення в загальну довідку про результати проведених тренувань.

По завершенню тренувань їх керівники проводять розбір дій особового складу, визначають тих, хто краще діяв в ході тренування, вказують на виявлені недоліки та порядок їх усунення, надають до підрозділу (посадовій особі) з ЦЗ об'єкту звіт про результати тренування, в якому вказують:

- тему та строки проведення тренування;
- хто залучався та кількість особового складу;

- повнота і якість відпрацьованих в ході тренування навчальних питань;
- оцінка дій особового складу;
- загальна оцінка за тренування.

На підставі отриманих звітів від керівників тренувань керівник підрозділу (посадова особа) з ЦЗ об'єкта надає керівнику підприємства, установи, організації короткий звіт про результати проведених роздільних тренувань з цивільного захисту, свої пропозиції щодо покращання навчання та усунення виявлених недоліків. Другий примірник звіту подається до органу з питань НС та ЦЗН району (міста).

Результати роздільного об'єктового тренування спеціалізованої служби та формування ЦЗ, а також індивідуальні оцінки особового складу за дії в ході тренування заносяться до журналу обліку підготовки служби, формування з цивільного захисту.

1.2. Підготовка та проведення спільного об'єктового тренування

Спільні спеціальні об'єктові тренування спеціалізованих служб та формувань ЦЗ проводяться у другий рік трирічного періоду підготовки підприємства, установи, організації з цивільного захисту з метою відпрацювання взаємодії між ними та досягнення злагодженості дій в ході ліквідації надзвичайних ситуацій.

Спільні об'єктові тренування проводяться одночасно зі всіма спеціалізованими службами та формуваннями ЦЗ об'єкта під керівництвом особи, яка у разі надзвичайної ситуації виконуватиме обов'язки керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, при цьому функції штабу керівництва покладаються на призначений ним штаб з ліквідації наслідків НС. Вони проводяться на пунктах управління, обладнаних засобами управління і зв'язку та на місцевості на фоні змодельованої обстановки, яка безперервно повинна розвиватися.

До тренування залучається весь особовий склад служб та формувань ЦЗ. Крім того для відпрацювання злагодженості в діях під час ліквідації НС та для відпрацювання окремих питань рішенням керівника підприємства, установи, організації може залучатися евакуаційна комісія підприємства, установи, організації. У разі необхідності, для забезпечення відпрацювання практичних питань особовим складом формувань, створюється імітаційна команда.

Тривалість тренування може складати від 6 до 8 годин (в залежності від об'єму запланованих питань).

Для підготовки та проведення спільного тренування керівник підприємства, установи, організації не пізніше ніж за півтора місяця до початку тренування видає наказ (організаційні вказівки) щодо проведення тренування (додаток 3), в якому визначає керівника та штаб керівництва тренуванням, район проведення (місця відпрацювання практичних питань) та строки тренування, порядок надання звіту про результати тренування та інші питання.

Підготовка до спільного об'єктового тренування включає:

- уточнення та визначення вихідних даних;
- розробку документів;
- підготовку керівника, штабу керівництва та посередників;
- підготовку місць для проведення практичних заходів.

Вихідними даними для тренування є: тема, навчальні цілі, етапи та їх навчальні питання, склад учасників, тривалість та строки проведення тренування.

Тема тренування повинна бути комплексною та включати виконання основних завдань служб та формувань ЦЗ за призначенням, відпрацювання у повному обсязі питань взаємодії, управління та всіх видів забезпечення.

Навчальні цілі визначаються для кожної категорії тих, що навчаються.

Етапи тренування визначаються, виходячи з теми тренування. Кількість та зміст етапів визначається керівником тренування з таким розрахунком, щоб розкривалася тема та досягалися цілі тренування у відведений для нього час.

Тренування, як правило, включає два етапи.

На першому етапі відпрацьовуються питання приведення органів управління та сил ЦЗ у різні режими функціонування, проводиться оповіщення та збір керівного і особового складу формувань (служб) ЦЗ та органів управління, приведення їх в готовність до дій за призначенням, здійснюється збір даних обстановки, що склалася, їх оцінка та аналіз, постановка завдань підлеглим органам управління та силам, перевіряються питання готовності до дій за призначенням формувань ЦЗ.

В ході першого етапу особливу увагу рекомендується приділити питанням розгортання та ефективності роботи системи управління, організації проведення практичних заходів, приведення у готовність формувань ЦЗ та організації взаємодії сил ЦЗ в ході ліквідації наслідків НС.

На другому етапі відпрацьовуються питання управління підпорядкованими підрозділами (формуваннями), виконуються практичні заходи щодо дій особового складу формувань за призначенням.

Штабом керівництва розробляються План проведення спільного спеціального об'єктового тренування з цивільного захисту, який затверджується керівником підприємства, установи, організації та інші документи, необхідні для проведення тренування. План проведення тренування визначає загальну послідовність проведення тренування.

Тренуванню передуює вивчення з особовим складом відповідних тем програми спеціальної підготовки, заходів безпеки в ході тренування.

Для надання допомоги в підготовці та проведенні тренування, оцінки його результатів та контролю за виконанням заходів безпеки можуть призначатися посередники.

Тренування розпочинається подачею сигналу оповіщення учасників тренування.

Керівник тренування особисто та через штаб керівництва контролює порядок оповіщення та збір учасників, оцінює їх дії на першому етапі.

По завершенню оповіщення та збору керівник тренування доводить до керівників служб та командирів формувань обстановку, що склалася (може

скластися в результаті виникнення НС), ставить завдання на проведення заходів ЦЗ.

Штаб з ліквідації НС аналізує обстановку, проводить необхідні розрахунки, готує пропозиції та розпорядчі документи керівнику тренування (керівнику робіт з ліквідації НС) та, з його дозволу, доводить їх до виконавців (керівників служб та формувань ЦЗ).

Командири формувань ЦЗ, отримавши розпорядження, організують приведення формувань в готовність до дій за призначенням, проводять перевірку їх готовності та доповідають керівнику тренування (в штаб ліквідації НС) про готовність до виконання робіт по ліквідації НС та її наслідків (про готовність до проведення практичних занять з особовим складом).

Керівник тренування особисто та через штаб керівництва (посередників) перевіряє готовність формувань до дій за призначенням (укомплектованість згідно штатних розписів особовим складом, майном та технікою, знання заходів безпеки) дає розпорядження на проведення занять по відпрацюванню особовим складом дій за функціональним призначенням (проведення практичних занять з виконанням нормативів).

Керівник тренування особливу увагу в цей час приділяє злагодженості в діях учасників тренування та організації їх взаємодії при відпрацюванні практичних питань, особисто та через посередників оцінює підготовку служб та формувань до дій за призначенням. Посередники готують та надають до штабу керівництва короткі висновки за результатами дій учасників тренування.

Особливістю спільних об'єктових тренувань є те, що керівник тренування та штаб керівництва виступають в двох ролях: перше – в ролі керівництва тренуванням; друге - в ролі безпосереднього виконавця (навчає мого) тобто виконують свої функціональні обов'язки керівника робіт з ліквідації НС та штабу з ліквідації НС.

Штаб керівництва сумісно з посередниками готує матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків та пропозицій.

По завершенню тренування його керівник проводить розбір дій учасників тренування, визначає тих, хто краще діяв в ході тренування, вказує на виявлені недоліки та порядок їх усунення, готує керівнику об'єкта звіт про результати тренування (додаток 5), який за підписом керівника підприємства, установи, організації у 10–денний термін подається до органу з питань НС та ЦЗН району (міста), другий примірник – на міські курси НМЦ ЦЗ та БЖД області.

Результати спільного об'єктового тренування спеціалізованих служб та формувань ЦЗ, а також індивідуальні оцінки особового складу за дії в ході тренування заносяться до журналів обліку підготовки служб і формувань з цивільного захисту.

1.3. Тренування служб та формувань ЦЗ в ході спеціального об'єктового навчання з ЦЗ підприємств, установ, організацій

Такі тренування проводяться на третій рік трирічного періоду підготовки з цивільного захисту підприємства, установи, організації. Вони плануються та проводяться на загальному фоні спеціального об'єктового навчання з ЦЗ.

Тривалість таких тренувань може складати від 6 до 8 годин.

Підготовка та проведення таких тренувань проводиться у відповідності з плануючими документами об'єктового навчання та за його задумом.

Керівники спеціалізованих служб, командири формувань ЦЗ приймають участь у розробці документів і підготовці учбових місць та, на підставі розроблених документів навчання, відпрацьовують план-календар проведення тренування (проведення практичних занять на учбових місцях).

Всі питання, які пов'язані з розробкою імітації для практичного відпрацювання учбових питань, оповіщенням та збором особового складу, визначенням учбових місць, заходи безпеки та інші розробляються в загальних документах спеціального об'єктового навчання та доводяться до керівників служб та командирів формувань.

Перший етап тренування проводиться в масштабі підприємства, установи, організації на загальному фоні навчання під керівництвом керівника об'єкту.

На другому етапі згідно плану навчання відводиться час для відпрацювання під керівництвом відповідних керівників служб та командирів формувань ЦЗ питань спеціальної підготовки (дій за призначенням).

Контроль та оцінка дій особового складу служб та формувань ЦЗ здійснюється штабом керівництва навчанням та посередниками. Оцінка дій служб і формувань ЦЗ на спеціальному об'єктовому навчанні включається в загальний звіт про результати навчання.

II. Підготовка та проведення об'єктових тренувань з цивільного захисту

Об'єктові тренування персоналу підприємств, установ, організацій щодо дій у надзвичайних ситуаціях незалежно від чисельності працюючих та форми власності плануються та проводяться щорічно тривалістю до 8 годин:

- на підприємствах, в установах та організаціях з чисельністю працюючих 50 і менше осіб:

- у вищих навчальних закладах (технікумах, коледжах, інститутах, університетах, академіях тощо) всіх форм власності:

- у загальноосвітніх навчальних закладах та закладах професійно-технічної освіти - під час проведення «Дня цивільного захисту»;

- у дошкільних навчальних закладах всіх форм власності – під час проведення «Тижня безпеки дитини».

Підготовка такого тренування здійснюється особисто керівником підприємства, установи, організації, навчального закладу на підставі виданого ним не пізніше ніж за півтора місяці наказу. До участі в тренуванні залучаються усі працівники навчального закладу, підприємства, установи, організації. Залучення студентів, учнів та дітей до відпрацювання навчальних питань проводиться у найбільш зручний для навчального закладу час.

Для підготовки тренування та контролю за діями тих, хто навчається, наказом керівника об'єкту призначається штаб керівництва тренуванням.

Підготовка об'єктового тренування у вищих навчальних закладах здійснюється аналогічно підготовці спеціального об'єктового навчання.

Підготовчий період тренування включає:

- проходження керівником тренування (начальником штабу керівництва) відповідного навчання на міських курсах (але не пізніше ніж за 2 – 1,5 місяці до початку тренування);
- підбір з числа керівного складу та фахівців для виконання функцій посередників в ході тренування та організація їх підготовки;
- підготовка навчальних місць з відпрацювання практичних заходів;
- відпрацювання відповідних документів тренування.
- проведення комісією закладу, підприємства, установи, організації попереднього контролю знань і умінь тих, хто навчається, за програмою загальної підготовки;

План проведення об'єктового тренування вищого навчального закладу, підприємств, установ та організацій з чисельністю менше 50 осіб погоджується з місцевим (районним) органом з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення та затверджується керівником навчального закладу, підприємства, установи, організації.

Плани проведення «Дня цивільного захисту» та «Тижня безпеки дитини» погоджуються з територіальним органом управління освітою та затверджуються керівником навчального закладу.

Об'єктові тренування з цивільного захисту у навчальних закладах проводяться без припинення навчально-виховного процесу, в ході якого практично відпрацьовуються, перевіряються та оцінюються дії персоналу у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

По завершенню тренування його керівник проводить розбір дій учасників тренування, визначає тих, хто краще діяв в ході тренування, вказує на виявлені недоліки та порядок їх усунення, готує звіт про результати тренування, який у 10-денний термін подається до органу ДСНС.

III. Підготовка та проведення протипожежних тренувань

Протипожежні тренування (тренування персоналу у діях на випадок пожежі) проводяться на всіх підприємствах, в установах та організаціях незалежно від чисельності працюючих двічі на рік. Такі тренування плануються та проводяться в масштабі структурних підрозділів (відділів, цехів, ділянок тощо) та в масштабі підприємства, установи, організації. Тривалість тренування від 2 до 4 годин.

На підприємствах, в установах та організаціях з чисельністю працюючих менше 50 осіб та навчальних закладах такі тренування проводяться під час об'єктових тренувань з цивільного захисту.

У закладах охорони здоров'я із стаціонаром, будинках для людей похилого віку та інвалідів, санаторіях, і закладах відпочинку, культурно-просвітницьких та видовищних закладах, критих спортивних будівлях і спорудах, готелях, торгових підприємствах (два поверхи і більше) та інших об'єктах з масовим перебуванням людей протипожежні тренування проводяться як тренування з евакуації людей з елементами пожежогасіння.

В ході протипожежних тренувань відпрацьовуються навички персоналу з організації гасіння пожежі на її початковому етапі із застосуванням первинних засобів пожежогасіння (вогнегасники, кошма тощо), проведення евакуації людей, надання першої допомоги потерпілим, відпрацювання взаємодії з пожежно-рятувальними підрозділами та підрозділами екстреної медичної допомоги.

Для відпрацювання питань взаємодії, за попереднім узгодженням, до такого тренування в масштабі підприємства, установи, організації можуть залучатися підрозділи пожежно-рятувальної служби та швидкої медичної допомоги.

Керівництво організацією та проведенням протипожежних тренувань покладається на керівників спеціалізованих протипожежних служб

(відповідальних за пожежну безпеку) підприємств, установ та організацій, а на об'єктах з чисельністю працюючих менше 50 осіб – на їх керівників.

Для відпрацювання практичних дій персоналу з використанням первинних засобів пожежогасіння та розшуку і надання допомоги потерпілим готуються учбові місця та спеціальні імітаційні засоби.

Для оцінки дій персоналу та контролю за виконанням заходів безпеки (з метою попередження помилкових дій учасниками тренування, які можуть призвести до нещасного випадку, пошкодження обладнання або порушення технологічного процесу тощо) керівником тренування можуть призначатися посередники.

Не пізніше ніж за місяць до початку тренування керівник підприємства, установи, організації видає наказ про підготовку та проведення протипожежного тренування, в якому призначає керівника тренування, строки, порядок та місце проведення, порядок відпрацювання практичних питань тощо.

Для підготовки та проведення протипожежного тренування його керівником розробляється план проведення протипожежного тренування, який затверджується керівником підприємства, установи, організації.

План проведення протипожежного тренування передбачає:

- організаційні заходи: тему, навчальні цілі, час і місце проведення тренування, склад учасників, посередників (якщо вони передбачаються), визначення засобів зв'язку;

- підготовчі заходи: установку імітації, засобів і знаків (прапорців, плакатів, пояснювальних написів, тощо), інструктаж і розстановку посередників, підготовку наявних засобів пожежогасіння;

- оперативні дії: оголошення умовної пожежі, введення в роботу імітаційних засобів, дії персоналу під час умовної пожежі та контроль за ходом дій посередниками та керівником тренування.

Результати протипожежних тренувань заносяться до спеціального журналу обліку протипожежних тренувань.

IV. Підготовка та проведення протиаварійних тренувань

Протиаварійні тренування (тренування персоналу щодо дій у разі виникнення аварійних ситуацій та аварій) проводяться на всіх підприємствах, в установах та організаціях, які мають хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки (розробляють ПЛАС).

Тренування проводяться щорічно із застосуванням наявних систем оповіщення, засобів індивідуального захисту, обладнання, інструментів та матеріалів, що можуть використовуватись для виявлення та ліквідації небезпечних речовині ліквідації їх наслідків, а також виведення з небезпечної зони персоналу, медичного забезпечення і життєзабезпечення евакуйованих у місцях їх збору.

В ході тренування відпрацьовуються дії персоналу за планом локалізації і ліквідації наслідків аварій (ПЛАС) із запобіганням аварійним ситуаціям і аваріям на відповідних стадіях їх розвитку або локалізації і мінімізації їх наслідків з питань:

- виявлення та оцінки аварії, або загрози її виникнення за розпізнавальними ознаками;
- оповіщення персоналу виробництва (цеху, відділення, виробничої ділянки) та диспетчера підприємства про аварію або загрозу її виникнення з подальшим оповіщенням персоналу підприємства та населення, що мешкає поблизу (якщо йому загрожує НС);
- включення протиаварійних систем;
- відключення пошкодженої ділянки, повної або часткової зупинки виробництва (цеху, виробничої ділянки, відділення);
- виведення з небезпечної зони персоналу із зазначенням порядку забезпечення його засобами захисту;
- інші заходи, які передбачені ПЛАС, та запобігають розвитку аварії з урахуванням специфіки виробництва.

Тривалість тренування до 4 годин.

Не пізніше ніж за місяць до початку тренування керівник підприємства, установи, організації видає наказ про підготовку та проведення протиаварійного тренування, в якому призначає керівника тренування, строки, порядок та місце проведення, порядок відпрацювання практичних питань тощо.

Керівником протиаварійного тренування є керівник об'єкта підвищеної небезпеки. До тренування залучаються працівники підприємства, установи, організації, участь яких передбачена оперативною частиною плану локалізації і ліквідації аварії (ПЛАС).

З метою відпрацювання взаємодії та взаємного оповіщення на протиаварійні тренування можуть залучатися аварійно-рятувальні служби, які обслуговують дане підприємство.

Кожному тренуванню передують вивчення тими, хто навчається, відповідних тем програми додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єкту підвищеної небезпеки.

Для підготовки та проведення протиаварійного тренування його керівником розробляється план проведення протиаварійного тренування, який затверджується керівником підприємства, установи, організації.

План проведення протиаварійного тренування передбачає:

- організаційні заходи: тему, навчальні цілі, час і місце проведення тренування, склад учасників, посередників (якщо вони передбачаються), визначення засобів зв'язку;

- підготовчі заходи: установку імітації, засобів і знаків (прапорців, плакатів, пояснювальних написів, тощо), інструктаж і розстановку посередників, підготовку наявних засобів для ліквідації (локалізації) аварії;

- оперативні дії: оголошення умовної аварії, введення в роботу імітаційних засобів, дії персоналу під час умовної аварії та контроль за ходом дій посередниками та керівником тренування.

Результати протиаварійних тренувань заносяться до спеціального журналу обліку таких тренувань.

Основою для розробки плану тренування є оперативна частина плану ліквідації аварійних ситуацій (ПЛАС) підприємства та план взаємодії з аварійно-рятувальною службою, яка обслуговує дане підприємство.

По завершенню тренування його керівник проводить розбір дій учасників тренування, визначає тих, хто краще діяв в ході тренування, вказує на виявлені недоліки та порядок їх усунення, готує звіт про результати тренування (додаток 5), який у 10–денний термін подається до органу ДСНС.

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 14.05.2013 № 224 - VII та від 20.06.2013 № 353 – VII).
2. Постанова КМУ від 23.10.2013 № 819 “ Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».
3. Постанова КМУ від 26.06.2013 № 443 “ Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту ”.
4. Постанова КМУ від 26.06.2013 № 444 “ Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях ”.
5. Постанова КМУ від 09.10.2013 № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань ЦЗ».
6. Постанова КМУ від 21.09.2013 № 616 «Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту».
7. Постанова КМУ від 15.08.1999 № 192 “Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях ”.
8. Постанова КМУ від 09.01.2014 № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
9. Наказ МВС України від 11.09.2014 № 934 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об’єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту».
10. Організаційно – методичні вказівки Державної служби України з питань надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) від 23.09.2013 № 02-1028/1/164 “ Організаційно-методичні вказівки з підготовки працюючого населення до дій у надзвичайних ситуаціях ”.
11. Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань органів управління цивільного захисту. Наказ ДСНС України від 11.04 2014 № 195 «Про внесення змін до наказу ДСНС України від 29.01.2014 № 44».
12. Основи цивільного захисту. Навчальний посібник. За загальною редакцією М.В. Болотських ІДУ ЦЗ України. Київ. 2008.